

УДК 339:330.341.1 (045)

В. С. Новик,

аспірант, Національний авіаційний університет

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ПОБУДОВИ МІЖНАРОДНИХ УГОД

У статті досліджені та розглянуті методичні підходи до формування інноваційної моделі побудови міжнародних угод, а також інноваційні шляхи реалізації міжнародних угод. Значну увагу приділено економічним, технологічним, організаційно-управлінським, процедурним інноваціям та інноваційній державній політиці.

In the article researched and considered methodical approaches to the formation of an innovative model of building international agreements and innovative ways to implement international agreements. Special attention is paid to economic, technological, organizational, managerial, procedural innovations and innovative public policy.

Ключові слова: міжнародні економічні угоди, інновації.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Ефективне функціонування економіки країни значною мірою залежить від інноваційної політики. Адже інновації — це ключ до майбутнього України.

Тому, на сьогодні актуальним є питання вдосконалення методичних підходів до формування та реалізації міжнародних економічних угод.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Певні питання інноваційної політики дістали своє відображення у наукових працях таких вітчизняних та зарубіжних вчених: О. Амоша, В. Андрійчук, Б. Андрушків, Ю. Бажал, П. Бубенко, В. Будкін, А. Гальчинський, В. Геєць, П. Дракер, Г. Жаворонкова, В. Загоруйко, С. Ільєнкова, А. Кінах, К. Крістенсен, О. Ложачевська, Ю. Макагон, Б. Маліцький, В. Матвеев, Г. Мур, Ю. Пахомов, В. Семиноженко, Є. Сич, С. Сіденко, О. Степанов, А. Філіпенко, Л. Федулова, К. Фрімен, В. Чужиков, І. Школа, Й. Шумпетер, В. Щелкунов та інші.

Багато досліджень, пов'язаних з інноваціями, опубліковано в таких економічних газетах та журналах: Barron's, BusinessWeek, CEOWORLD, The Economist, Entrepreneur, The New York Times, The Wall Street Journal, The Washington Post, Harvard Business Review, Inc., Fortune, Forbes, Fast Company, Kiplinger, Бизнес.

Також багато корисної інформації є в публікаціях The World Economic Forum, OECD, The World Bank, "Moody's", Standard & Poor's та Fitch Ratings.

У той же час залишаються недостатньо дослідженими та вивченими проблеми щодо ведення нововведень, інновацій у процес побудови та реалізації міжнародних угод.

МЕТА СТАТТІ

Розробити методичні підходи інноваційної політики формування та реалізації міжнародних економічних угод, а також дослідити та систематизувати існуючі інновації, які можливо впровадити.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Інновації є головною рушійною силою економічного зростання. Цю аксіому визнають навіть ті держави, які проголошують повернення до традиційних цінностей у суспільному житті [1, с. 41]. Тому інновації є актуальною проблематикою завжди. Під час укладання міжнародних економічних угод можна використати безліч інновацій, які підвищать ефективність та пришвидшать укладання міжнародних угод.

На стадіях підготовки та укладання міжнародної угоди можна вдосконалити процеси договірної ініціативи (представлення проекту майбутньої угоди іншій стороні, пропозиція укласти міжнародну угоду, визначення спільних заходів з підготовки тексту міжнародної угоди тощо), з'ясування повноважень (призначен-

ня уповноважених для ведення переговорів тощо), розроблення тексту міжнародної угоди (міжраундові робочі консультації, засідання робочої групи, участь у конференціях, неофіційні консультації, економічні консультації, юридичні консультації та ін.), обговорення та узгодження, парафування та підписання міжнародної угоди [2] шляхом впровадження інновацій: технічних та технологічних, організаційно-управлінських, комунікаційних, процедурних тощо.

Великий прогрес, який зробило людство за останні роки, переважно досягнутий за рахунок прискорення. Насправді під прискоренням розуміється: пришвидшення комунікаційних процесів, пришвидшення прийняття управлінських рішень, прискорення перевезення пасажирів та вантажів, прискорення виробництва, прискорення укладання та формування міжнародних угод та ін. В основі всього цього лежать технології, які інтенсивно розвиваються. Будь-який інструмент, який пов'язаний з технологічними нововведеннями, відповідно до закону Мура [3], знижує вартість і підвищує ефективність вдвічі за період від 12 до 24 місяців. Наприклад, мобільні телефони, які ми використовуємо в даний момент в мільйон раз дешевше та в тисячу раз швидше, ніж найкращі комп'ютери 1970-х років. Тому використовуючи інноваційні технології сьогодні, ми зменшуємо вартість затрат та підвищуємо ефективність у майбутньому будь-яких економічних процесів.

Слід підкреслити, що особливий розвиток технологій в даний момент відбувається за рахунок соціальних мереж, мобільних та онлайн-сервісів.

Успіх організації більш ніж на половину залежить від якісного складу керівництва, персоналу та управлінських навичок. Тому впровадивши інновації в управління та організацію, можна набагато підвищити ефективність будь-якої господарської структури.

На основі дослідження була отримана загальна класифікація інновацій (табл. 1).

Особливу увагу заслуговує:

— використання електронного цифрового підпису. Електронний підпис — дані в електронній формі, які додаються до інших електронних даних або логічно з ними пов'язані та призначені для ідентифікації підписувача в електронній формі та підтвердження цілісності цих даних. Є інструментом, що дозволяє створити правові основи для електронного документообігу. Електронний цифровий підпис призначений для забезпечення діяльності фізичних та юридичних осіб, яка здійснюється з використанням електронних документів [4];

— використання "хмарних" мереж для збереження, використання, передачі інформації. Для більшості фахівців вже зрозуміло, що папір, як носій інформації, незабаром перестане існувати. Отже, інформація буде переходити на цифрові носії. Це означає, що зберіган-

ня, використання та розроблення буде відбуватися в електронному виді;

— використання віртуальної підтримки для обробки адміністративних та технічних задач через Інтернет (наприклад, LongerDays.com є лідером в США, який надає віртуальну підтримку [5]);

— автоматизація укладання міжнародних угод. У зв'язку з розвитком ІТ сектору сьогодні можливо автоматизувати процес укладання міжнародних угод і зробити цей процес повністю автоматичним;

— створення єдиного світового центру укладання міжнародних угод. Щоб модернізувати процес укладання міжнародних економічних угод, можна створити єдиний світовий центр укладання міжнародних угод — прискорення укладання міжнародних угод, зробити легший пошук партнерів та ін. (рис. 1). Під суб'єктом А, Б, В розуміються держави, ТНК, авіакомпанії тощо;

— інноваційна презентація. Використання інноваційних промо відеороликів, презентацій для показу вигідності міжнародного економічного договору партнеру. У нас може бути найкраща в світі бізнес-ідея, але якщо ми не можемо повідомляти наші ідеї своїм партнерам по бізнесу, то це не має ніякого значення. Замість того щоб просто показувати презентацію, як більшість людей, Стів Джобс повідомляв інформацію, навчав, надихав і розважав, і це все в одній презентації [6]. У результаті створювався такий азіотаж, що не встигали укладати міжнародні угоди між компанією Apple та їхніми партнерами.

Виявлено, що на стадії реалізації міжнародної економічної угоди можна підвищити ефективність її використання шляхом впровадження будь-яких інновацій в різних економічних напрямках. Це повинні бути системні заходи, спрямовані на підвищення ефективності використання міжнародних угод у тісному зв'язку з найсучаснішими економічними рішеннями та інноваційною державною політикою. Й. Шумпетер зазначав, що у бізнесі й економіці інновації стимулюють економічне зростання.

Інноваційна складова вітчизняної економіки з року в рік зменшувалася і нині не перевищує 6%, в той час, як в ЄС цей показник становить 60%, у Південній Кореї та Японії — 65—66%, а в США — 78%. При цьому слід зауважити, що суть навіть не стільки в обсягах фінансування, яке спрямовується (хоч це також, безперечно,

Таблиця 1. Класифікація інновацій

Класифікаційна ознака	Вид інновації
Технічні та технологічні інновації	<ul style="list-style-type: none"> – Використання електронного цифрового підпису; – Використання «хмарних» мереж; – Впровадження новітніх систем захисту електронної інформації; – Використання віртуальної підтримки; – Використання біометричних технологій; – Використання різних гаджетів (планшетних ПК та ін.); – Автоматизація укладання міжнародних угод; – Використання інноваційного програмного забезпечення; – Використання інноваційних ІТ технологій; – Використання інтернет бази даних міжнародних угод та ін.
Організаційно-управлінські інновації	<ul style="list-style-type: none"> – Використання найкращого топ-менеджменту; – Навчання та підготовка персоналу, пов'язане з інноваціями; – Використання інноваційної стратегії та тактики; – Розроблення антикризових інноваційних заходів; – Інновації пов'язані з конкурентною боротьбою; – Розроблення сценарію переговорів з інноваційними рішеннями можливих проблем; – Інноваційна презентація; – Розроблення інноваційних шляхів прийняття рішень; – Укладання нових видів угод (міжнародні угоди про використання безпілотних апаратів, нова сфера використання, застосування тощо); – Створення єдиного світового центру укладання міжнародних угод та ін.
Комунікаційні інновації	<ul style="list-style-type: none"> – Комунікації через веб конференції; – Комунікації через соціальні мережі; – Комунікації через VoIP телефонія та ін.
Процедурні інновації	<ul style="list-style-type: none"> – Зміна послідовності етапів укладання міжнародних угод; – Оптимізація стадій укладання міжнародних угод; – Запровадження додаткових інноваційних етапів укладання міжнародних угоди; – Інноваційне делегування повноважень на підписання міжнародної угоди; – Підписання міжнародної угоди в один етап та ін.
Фінансові інновації	<ul style="list-style-type: none"> – Впровадження система мобільних платежів; – Використання електронної валюти; – Використання інноваційних інструментів інвестування; – Інноваційні сервіси з цінними паперами; – Страхові інновації; – Використання фінансового інжинірингу; – Використання інноваційних процесів пов'язаних з грошовими потоками та ін.
Маркетингові інновації	<ul style="list-style-type: none"> – Використання соц. мереж; – Інноваційна реклама та ін.
Інноваційна державна політика	<ul style="list-style-type: none"> – Запровадження електронного урядування; – Модернізація патентної системи; – Активне застосування венчурних фірм та проєктів стартап; – Активно використовувати державно-приватне партнерство; – Податкові інновації; – Державна підтримка інноваційної діяльності; – Інноваційна регуляторна політика; – Інноваційна енергетична політика; – Інноваційна тарифна політика; – Інноваційна інвестиційна політика; – Залучати міжнародні компанії, організації інвестувати кошти в інноваційний розвиток інфраструктури та інноваційних технологій; – Стимулювання діяльності лізингових фірм нової техніки та унікального обладнання; – Надання прямих державних субсидій та цільових асигнувань підприємствам, які нарощують обсяги інноваційної продукції; – Прийняття Інноваційного кодексу України; – Активний брендінг країни; – Посилення ролі державних організацій в активізації інноваційної діяльності; – Подальше вдосконалення технологій державного управління та ін.

має значення), не в обсягах інвестицій, а передусім в організації процесу інноваційного розвитку економіки та державному регулюванні цього процесу [7, с. 11].

Як відомо, до економічних інститутів належать такі пріоритетні форми участі держави в економіці: державне економічне регулювання, розробка системи державних програм; стимулювання і підтримка сприятливих і стабільних умов для розвитку найбільш ефективних форм виробництва і його інтеграції з фінансовим капіталом; ефективне управління державною власністю; регулювання розвитку фінансових ринків та їхньої інфраструктури; антимонопольне регулювання і стимулювання конкуренції, контроль за діяльністю природних монополій [8, с. 85].

Інноваційна державна політика повинна реалізуватися, в першу чергу, всередині країни. Ця політика може реалізувати краще інноваціям в попередніх етапах

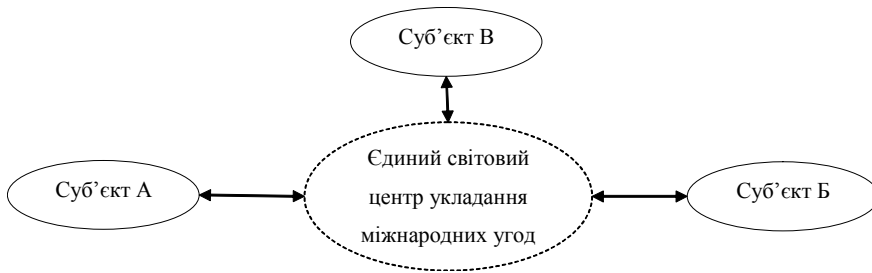

Рис. 1. Схема дії єдиного світового центру укладання міжнародних угод

впровадження інновацій в міжнародні економічні угоди.

Автором обгрунтовано, що ефективність реалізації міжнародних економічних угод залежить від впровадження економічних інновацій та від державної інноваційної політики. Під економічними інноваціями розуміється впровадження інновацій в фінансовий, маркетинговий та інші сфери реалізації міжнародної економічної угоди. У свою чергу інноваційна державна політика повинна ґрунтуватися на інноваційних заходах, які б піднімали світовий рейтинг країни, а саме: інвестиційний клімат в країні, коефіцієнт легкості ведення бізнесу, кредитний рейтинг та рівень конкурентоспроможності країни. Ці системні заходи допоможуть підвищити ефективність реалізації міжнародної угоди (рис. 2). Інновації — ідеальний спосіб покращення всіх цих показників.

За рейтингом індексу глобальної конкурентоспроможності 2012—2013 Україна посідає 73 місце з 144 [9]. Наша держава має дуже широкі можливості для впровадження технічних інновацій. Однак при створенні необхідних умов Україна — власниця величезного наукового та людського потенціалу — може впроваджувати новітні технології набагато швидше і якісніше [10, с. 231].

Таким чином, конкурентоспроможність держави не повинна бути лише економічною метою; це, насамперед, національна і політична ідея, яка вимагає формування чіткої, всебічної стратегії дій з її досягнення. Безперечно, вона повинна передбачати координованість дій на всіх рівнях: економічному, політичному, духовному. Не-

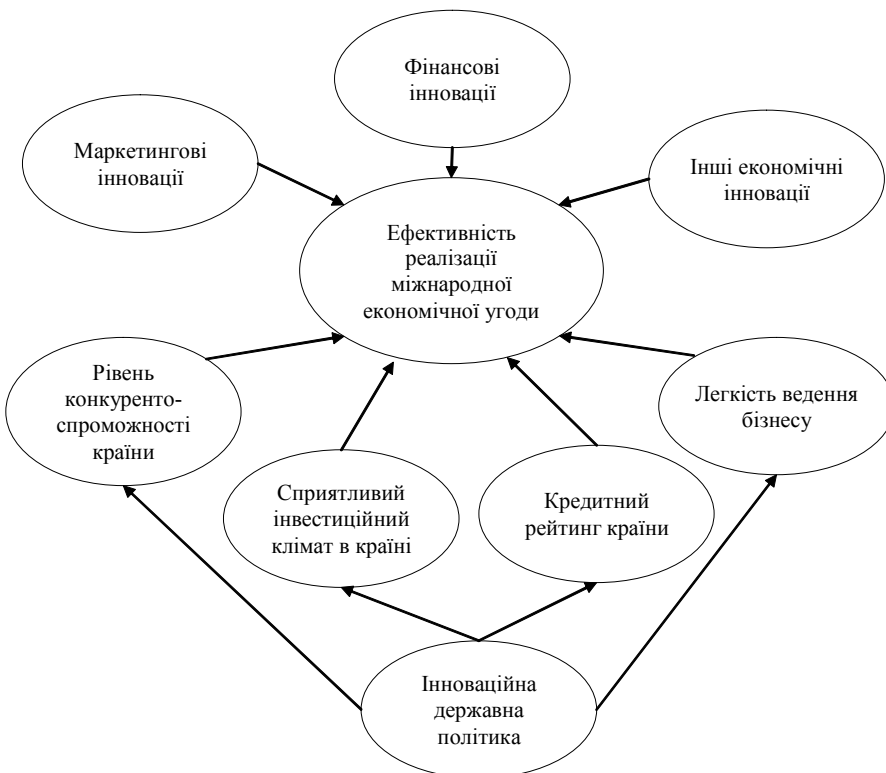

Рис. 2. Залежність ефективності реалізації міжнародних економічних угод від впровадження економічних інновацій

від'ємною складовою конкурентоспроможної економіки є формування стабільного підприємницько-інноваційного сектору, де наявні (і співпрацюють) як великий і середній, так і малий бізнес. А це, у свою чергу, передбачає: реформування стабільного макросередовища, якісних суспільних інституцій, внутрішньої конкуренції та дієвих фінансових інструментів, сприятливого інвестиційного клімату як для іноземних, так і внутрішніх інвесторів [10, с. 232].

За рейтингом індексу легкості ведення бізнесу 2011 року Україні знаходиться на 152 місці з 183. Загальний індекс базується на дев'яти внутрішніх індикаторах: розпочинання бізнесу, робота з дозволами на будівництво, реєстрація майна, отримання кредиту, захист прав інвесторів, сплата податків, міжнародна торгівля, забезпечення контрактів та закриття підприємства [11].

Найбільшими рейтинговими агентствами в світі є Moody's, Standard and Poor's та FitchRatings. На 2012 рік вони опублікували такі кредитні рейтинги України: Standard and Poor's — B+, FitchRatings — B, Moody's — B2.

Також важливою складовою державної політики є сприяння інвестиційному клімату в країні.

Без сумніву, можна сказати, що рейтинг України є негативними і треба їх поліпшувати. Для цього треба проводити інноваційну державну політику.

Семиноженко В.П. зазначає, що, по-перше, державна політика у сфері науки, технологій та інновацій має бути цілісною, системною і послідовною; по-друге, кожна держава змушена знайти оригінальний підхід до стимулювання інноваційного розвитку, який найкраще відповідає національним цілям і культурі економічних відносин. Існують універсальні методи стимулювання інновацій, проте не існує універсального рецепту їх застосування [1, с. 42—43].

Особливу увагу в інноваційній державній політиці слід приділити таким факторам:

— запровадження електронного урядування, яке дасть поштовх до розвитку всіх сфер економіки країни.

Бо як відомо, важливою складовою інноваційного розвитку є інформатизація. Низький показник проникнення Інтернету (а в Україні він удвічі нижчий за країни ЄС) взагалі не сумісний з поняттям "розвиток". Отже, найближчим часом маємо здійснити прорив до цифрового суспільства [1, с. 44];

— активне застосування венчурних фірм та проектів стартап. Для прикладу можна взяти інноваційний центр "Сколково" [12];

— активно використовувати державно-приватне партнерство як фактор розвитку національної інноваційної системи;

— податкові інновації: 1) Податкові звіти в режимі заповнення онлайн (електронна звітність). На прикладі служби національних доходів США Internal Revenue Service (IRS) [13]; 2) Застосування кредиту на податок;

— державна підтримка інноваційної діяльності: 1) фінансове стимулювання (гранти, податкові пільги). Наприклад зменшення податкового навантаження для тих, хто використовує літаки українського виробництва (Ан148, Ан 158). Таким чином, можна заохотити авіалінії купувати продукцію українського виробника; 2) урядові контракти; 3) розвиток науково-технічної інфраструктури.

— прийняття Інноваційного кодексу України. Кодекс має вирішити декілька основних завдань. По-перше, систематизувати правові аспекти, що стосуються всіх стадій інноваційного процесу — від розробки нового технологічного продукту до його впровадження у виробництво. По-друге, в Інноваційному кодексі необхідно передбачити всі можливі інструменти стимулювання інновацій — від чотирьох варіантів венчурних фондів до спеціальних режимів інноваційної діяльності. А головне — Інноваційний кодекс дасть принципи, засадничі підходи — так би мовити, встановить правила гри на вітчизняному ринку інновацій;

— активний брендінг України в світі. Проведене соціологічне Інтернет-дослідження виявило достатньо низький рівень поінформованості іноземців про Україну і українців. Через складності ведення бізнесу наша держава вважається інвестиційно-привабливою лише для кожного четвертого опитаного [14].

На основі дослідження були розроблені методичні підходи до формування інноваційної моделі побудови міжнародних угод, яку автор показує на рис. 3.

ВИСНОВКИ

Отже, використавши інноваційну модель побудови та реалізації міжнародних угод, можна підвищити швидкість укладання та покращити ефективність використання міжнародних економічних угод. Головним інструментом виступають інновації в різних галузях науки. Ця проблематика буде актуальною в майбутньому.

Література:

1. Семиноженко В.П. Яка інноваційна політика потрібна Україні? // Наука та інновації. Науково-практичний журнал НАНУ. — 2011. — Вип.1. — С. 41—44.

2. Матвеев В.В., Новик В.С. Інноваційний підхід до формування політики Україна-ЄС в транспортній галузі/ Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. Збір. наук. праць: Вип. 33. — К.: НАУ, 2012. — С. 111—121.

3. Moore'slaw [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.en.wikipedia.org/wiki/Moore%27s_Law

4. Національний центр електронного урядування [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.nc.gov.ua

5. Офіційний веб-сайт LongerDays.com [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.longerdays.com

6. WhatMakesSteve "Steve" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.forbes.com/sites/carminnegallo/2011/08/24/what-makes-steve-steve/

7. Андрійчук В.Г. Стратегічні орієнтири інноваційної модернізації вітчизняної економіки та механізм їх реалізації // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. науковий журнал. — 2010. — № 1. — С. 4—8.

8. Федулова Л.І. Особливості державно-приватного партнерства в науково-технологічній та інноваційних сферах України/ Федулова Л.І., Тринчук С.В. // Стратегічні пріоритети. — 2011. — № 1 (18). — С. 85—93.

9. The Global Competitiveness Report 2012—2013 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.weforum.org

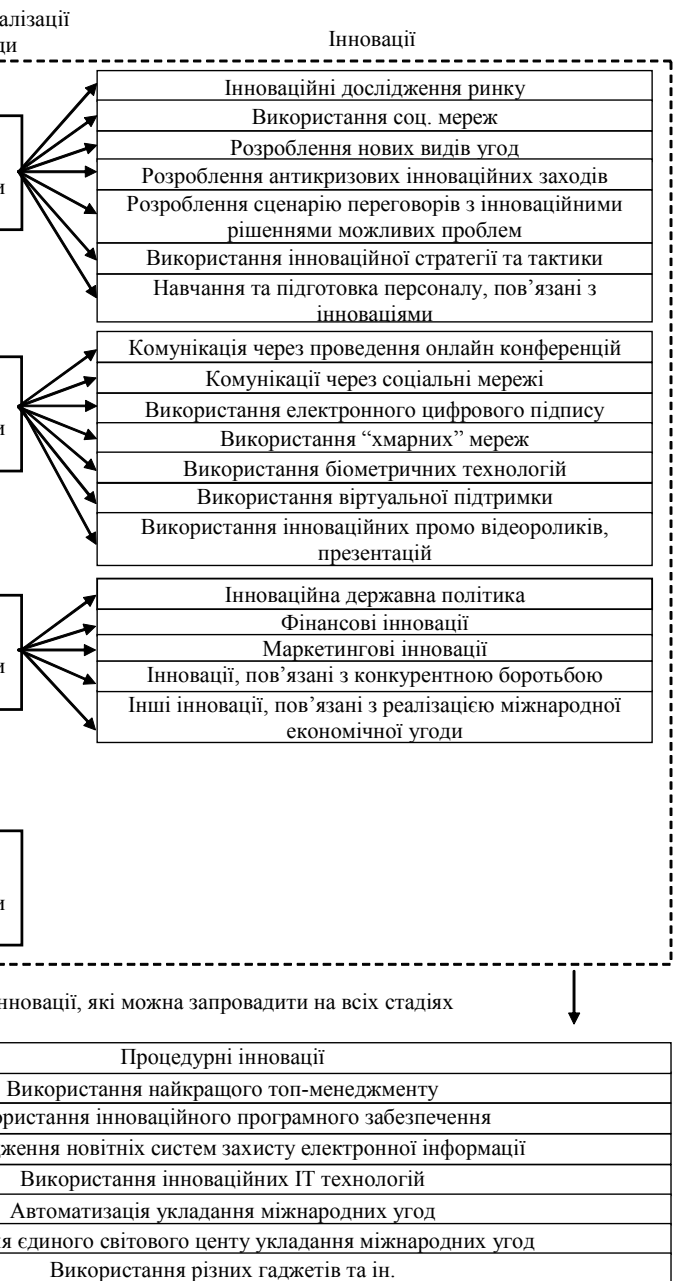

Рис. 3. Методичні підходи до формування інноваційної моделі побудови міжнародних угод

10. Геєць В.М. Інноваційні перспективи України / В.М. Геєць, В.П. Семиноженко. — Харків: Константа, 2006. — 272 с.

11. Doing Business 2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.doingbusiness.org

12. Офіційний сайт інноваційного центру "Сколково" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.sk.ru

13. Офіційний веб-сайт InternalRevenueServiceUSA [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.irs.gov

14. Дослідження сприйняття України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.brandukraine.org/k/

15. Жаворонкова Г.В. Управління інвестиціями та інноваціями. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 180 с.

16. Пахомов Ю.М. Про складнощі подолання рутини і передумови реалізації інновацій в Україні (криза і посткриза)/ Пахомов Ю.М. // Дослідження міжнародної економіки: 36. наук. пр. — К.: ІСЕМВ НАН України, 2009. — № 63.

17. Будкін В.С. Державна інноваційна політика: український та зарубіжний досвід/ В. Будкін // Дослідження міжнародної економіки: 36. наук. пр. — К.: ІСЕМВ НАН України, 2011. — № 1 (66). — С. 25—40.

Стаття надійшла до редакції 26.09.2012 р.